

Beheer Damherten Noord- en Zuid-Holland 2018/2019

Rapport van de Beheercommissie



B. Bieze & Y.M. Versteeg, 2019
Faunabeheereenheid Noord-Holland & Faunabeheereenheid Zuid-Holland



faunabeheereenheid
NOORD-HOLLAND

Faunabeheereenheid Zuid-Holland



Inhoud

1. Inleiding	3
2. Afschot damherten	4
Beheer	4
3. Valwild	7
Aanrijdingen en dood gevonden	7
Locaties valwild	9
4. Getaxeerde landbouwschade	10
5. Schade aan flora en fauna	10
6. Ontwikkeling populatie	11
7. Conclusie & Aanbeveling	12
Verwijzingen	13

1. Inleiding

Het beheer van damherten in Noord- en Zuid-Holland wordt uitgevoerd volgens het faunabeheerplan *Damherten in het Noord- en Zuid-Hollandse duingebied 2016 – 2020*. Dit beheer vraagt om goede monitoring. Het beheerjaar loopt van 1 april tot en met 31 maart. Na afloop van ieder beheerjaar wordt de voortgang van het beheer bekeken aan de hand van de gegevens betreffende het uitgevoerde afschot, het valwild, de getaxeerde landbouwschade en de tellingen. Dit beheerrapport bevat de gegevens over het beheerjaar 2018/2019 en een vooruitblik op het volgende beheerjaar.

Het plangebied van het faunabeheerplan bestaat uit vier deelgebieden. In twee van deze deelgebieden komen damherten voor en wordt het beheer uitgevoerd. Deelgebied A (Nationaal Park Zuid-Kennemerland en omgeving) valt volledig in Noord-Holland en deelgebied B (Amsterdamse Waterleidingduinen, De Blink en Boswachterij Noordwijk en omgeving) ligt zowel in Noord-Holland als in Zuid-Holland.

Voor de leesbaarheid volgt hier korte uitleg over de gehanteerde begrippen.

Onder beheer wordt in dit rapport verstaan: *Het planmatig en gecoördineerd beheer van damherten door middel van afschot ter voorkoming van onevenredige schade aan maatschappelijke belangen op basis van het faunabeheerplan.*

Onder valwild wordt in dit rapport verstaan: *Damherten die zijn gestorven of uit hun lijden zijn verlost als gevolg van een aanrijding, damherten die uit hun lijden zijn verlost om onnodig lijden te voorkomen en damherten die dood zijn gevonden.*

Onnodig lijden wordt o.a. voorkomen bij damherten die ziek of sterk vermagerd zijn, zijn aangevallen door honden, damherten die vastzitten in hekken of netten of damherten die in een kanaal zitten en er niet meer uit kunnen. Dood gevonden dieren kunnen zijn gestorven door o.a.; ziekte, verdrinking, verwondingen, leeftijd, etc.

De overzichten van valwild zijn uitgesplitst naar “Aanrijding” en “Overig valwild”.

De gegevens die in dit rapport gebruikt zijn komen uit de digitale registratiesystemen van FBE Noord-Holland en FBE Zuid-Holland.

Het doel van huidige beheer is om de populatie tijdens de looptijd van het huidige faunabeheerplan terug te brengen naar 1.000 damherten waarvan 800 in de Amsterdamse Waterleidingduinen, De Blink en Boswachterij Noordwijk en 200 in het Nationaal Park Zuid-Kennemerland. Om een snelle populatiereductie in de leefgebieden te realiseren ligt de nadruk van het beheer op het schieten van vrouwelijke dieren en eventueel daarbij behorende kalveren. Buiten het leefgebied wordt een nulstand nagestreefd.

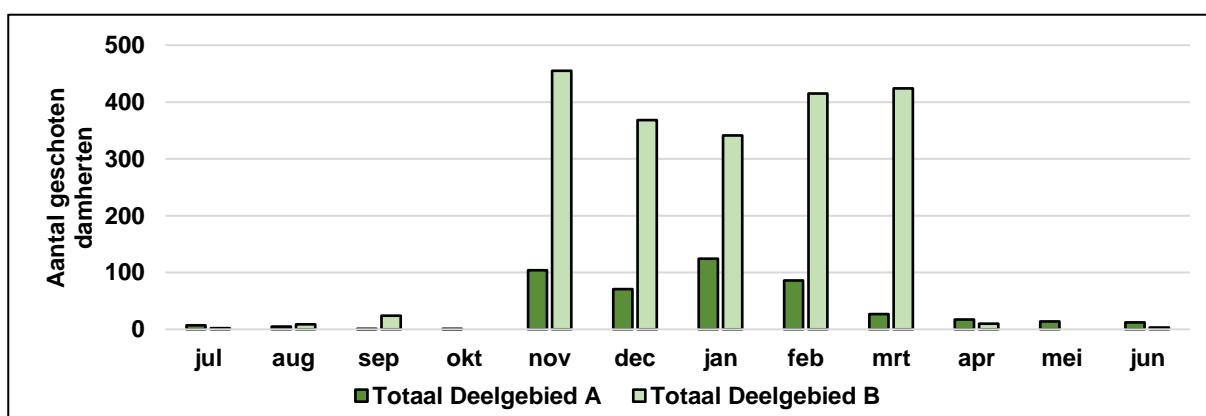
2. Afschot damherten

Beheer ¹

In het beheerseizoen 2018/2019 zijn er 2.520 damherten geschoten. De meeste damherten zijn in de leefgebieden (exclusief bufferzones) geschoten (resp. 384 in deelgebied A en 1.821 in deelgebied B). Ongeveer 4% van het afschot vond plaats in de bufferzones van de leefgebieden (111 stuks) en circa 8% buiten de leefgebieden (204 stuks). Opvallend is dat er één hinde en zes kalveren buiten het leefgebied in Zuid-Holland zijn geschoten, dit is opvallend omdat het voornamelijk mannelijke dieren zijn die uittreden uit het leefgebied. Sinds een paar jaar worden er af en toe hinds en kalveren in de Zuid-Hollandse nulstandgebied waargenomen. (Tabel 1)

Tabel 1: Gerealiseerd afschot per categorie per deelgebied, uitgesplitst in leefgebied, bufferzone en buiten-leefgebied, in de periode van 1 april 2018 t/m 31 maart 2019

Afschot per deelgebied	Hert	Spitser	Kalf mn	Hinde	Smaldier	Kalf vr	Totaal
Leefgebied (excl. bufferzone)							
Deelgebied A (NH)	53	63	53	112	38	65	384
Deelgebied B NH+ZH	65	26	455	729	117	429	1.821
Totaal leefgebied	118	89	508	841	155	494	2.205
Bufferzone (onderdeel van leefgebied)							
Deelgebied A (NH)	23	19	2	3	1	2	50
Deelgebied B (ZH)	46	12	3	0	0	0	61
Totaal bufferzone	69	31	5	3	1	2	111
Buiten-leefgebied (0-stand)							
Deelgebied A (NH)	19	15	1	0	0	0	35
Deelgebied B (ZH)	95	67	4	1	0	2	169
Totaal buiten-leefgebied	114	82	5	1	0	2	204
Totaal	301	202	518	845	156	498	2.520



Afbeelding 1: Verloop van het damhertenbeheer door het jaar heen, uitgesplitst naar deelgebieden

¹ Het volledige bufferzonebeheer in Noord-Holland vindt plaats in deelgebied A. Het afschot buiten de leefgebieden in Noord-Holland kan niet naar deelgebied worden uitgesplitst en is volledig toegedeeld aan deelgebied A.

Binnen het leefgebied is beheer mogelijk van 1 september tot en met 31 maart in Zuid-Holland en van 1 november tot en met 31 maart in Noord-Holland. In de bufferzones en buiten het leefgebied is beheer jaarrond mogelijk. Vanwege het beheer in de leefgebieden vindt het afschot voornamelijk plaats in de maanden november t/m maart. (Afbeelding 1 en tabel 2)

Tabel 2: Gerealiseerd afschot in het hele plangebied per deelgebied uitgesplitst in leefgebied, bufferzone en buiten-leefgebied, per maand en per leeftijdscategorie in de periode van 1 april 2018 t/m 31 maart 2019

Deelgebied A													
Leeftijdscategorie	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	Totaal
Leefgebied (excl. bufferzone)													
Hert	0	0	0	0	6	6	15	16	9	0	1	0	53
Hinde	0	0	0	0	36	20	30	26	0	0	0	0	112
Spitser	0	0	0	0	14	6	22	9	11	1	0	0	63
Smaldier	0	0	0	0	10	8	15	3	2	0	0	0	38
Kalf (hert)	0	0	0	0	17	10	16	9	1	0	0	0	53
Kalf (hinde)	0	0	0	0	17	11	21	14	2	0	0	0	65
Totaal Leefgebied	0	0	0	0	100	61	119	77	25	1	1	0	384
Bufferzone (onderdeel van leefgebied)													
Hert	3	1	0	0	0	0	1	1	0	11	3	3	23
Hinde	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	2	0	3
Spitser	3	2	0	0	3	2	0	0	0	0	2	7	19
Smaldier	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Kalf (hert)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	2
Kalf (hinde)	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0	2
Totaal Bufferzone	7	3	0	0	3	5	1	1	0	12	8	10	50
Buiten-leefgebied (0-stand)													
Hert	0	1	1	1	1	1	1	6	2	1	3	1	19
Spitser	0	1	0	0	0	4	3	2	0	2	2	1	15
Kalf (hert)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1
Totaal buiten-leefgebied	0	2	1	1	1	5	4	8	2	4	5	2	35
Deelgebied B													
Leeftijdscategorie	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	Totaal
Leefgebied (excl. bufferzone)													
Hert	0	0	0	0	19	5	5	14	21	0	0	1	65
Hinde	0	0	0	0	151	102	132	317	27	0	0	0	729
Spitser	0	0	0	0	4	2	4	2	14	0	0	0	26
Smaldier	0	0	0	0	16	18	22	39	22	0	0	0	117
Kalf (hert)	0	0	0	0	98	107	70	17	163	0	0	0	455
Kalf (hinde)	0	0	0	0	110	94	75	15	135	0	0	0	429
Totaal Leefgebied	0	0	0	0	398	328	308	404	382	0	0	1	1.821
Bufferzone (onderdeel van leefgebied)													
Hert	0	5	12	0	23	3	2	0	0	1	0	0	46
Spitser	0	2	3	0	3	2	2	0	0	0	0	0	12
Kalf (hert)	0	0	0	0	0	0	0	0	3	0	0	0	3
Totaal Bufferzone	0	7	15	0	26	5	4	0	3	1	0	0	61
Buiten-leefgebied (0-stand)													
Hert	1	1	8	0	22	19	12	5	19	7	0	1	95
Hinde	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1
Spitser	1	1	1	0	9	14	16	6	16	2	0	1	67
Kalf (hert)	0	0	0	0	0	1	1	0	2	0	0	0	4
Kalf (hinde)	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2
Totaal buiten-leefgebied	2	2	9	0	31	35	29	11	39	9	0	2	169
Totaal													
Leeftijdscategorie	jul	aug	sep	okt	nov	dec	jan	feb	mrt	apr	mei	jun	Totaal
Totaal Deelgebied A	7	5	1	1	104	71	124	86	27	17	14	12	469
Totaal Deelgebied B	2	9	24	0	455	368	341	415	424	10	0	3	2.051
Totaal plangebied	9	14	25	1	559	439	465	501	451	27	14	15	2.520

De nadruk van het beheer in de leefgebieden ligt op vrouwelijke dieren. Binnen het leefgebied zijn er 1.490 vrouwelijke dieren geschoten en 715 mannelijke. Dit betekent dat ruim 67% van het afschot binnen het leefgebied vrouwelijke dieren betrof. Van de 715 mannelijke dieren waren 508 mannelijke kalveren. Om ethische redenen worden alvorens een hinde wordt geschoten, eerst haar kalf gedood. Van het totale afschot binnen het leefgebied, inclusief de bufferzones, waren 187 dieren volwassen mannelijke exemplaren (herten). De overige 2.333 geschoten dieren waren hinds, kalveren of jaarlingen. (Tabel 2)

Het percentage vrouwelijk afschot voor het gehele gebied ligt lager omdat er in de bufferzones en buiten de leefgebieden meer mannelijke dan vrouwelijke dieren worden geschoten. Buiten de leefgebieden heerst een zogeheten 'nulstand'. De ligging en de inrichting van deze gebieden maakt dat de aanwezigheid van damherten niet wenselijk is. Afgelopen beheerseizoen zijn er 204 damherten buiten de leefgebieden geschoten. Het gerealiseerde afschot in deze gebieden bedraagt voornamelijk mannelijke dieren. Dit heeft ermee te maken dat mannelijke dieren de kerngebieden (aangewezen leefgebied) verlaten terwijl de vrouwelijke dieren van nature juist in de kerngebieden blijven. (Tabel 3 & 4)

Tabel 3: Gerealiseerd afschot per deelgebied, uitgesplitst in leefgebied, bufferzone en buiten-leefgebied, per geslacht in de periode van 1 april 2018 t/m 31 maart 2019

Afschot per deelgebied	# mannelijk	# vrouwelijk	Totaal
Leefgebied (excl. bufferzone)			
Deelgebied A (NH)	169	215	384
Deelgebied B (NH + ZH)	546	1.275	1.821
Totaal	715	1.490	2.205
Bufferzone (onderdeel van leefgebied)			
Deelgebied A (NH)	44	6	50
Deelgebied B (ZH)	61	0	61
Totaal	105	6	111
Buiten-leefgebied (0-stand)			
Deelgebied A (NH)	35	0	35
Deelgebied B (ZH)	166	3	169
Totaal	201	3	204
Totaal			
Totaal	1.021	1.499	2.520

Tabel 4: Gerealiseerd afschot buiten de leefgebieden vanaf beheerperioden 2016/2017 t/m 2018/2019

Beheerperiode	Deelgebied A (NH)	Deelgebied B (NH + ZH)	Totaal
2016/2017	51	224	275
2017/2018	36	139	175
2018/2019	35	169	204

3. Valwild

Aanrijdingen en dood gevonden

Gedurende de beheerperiode hebben er in het hele plangebied 46 aanrijdingen plaatsgevonden met damherten. Circa 85% daarvan vond plaats in Noord-Holland, 15% in Zuid-Holland. Het aantal aanrijdingen is met 14 stuks afgenomen ten opzichte van de vorige beheerperiode. Dit is een daling van 23%. De meeste dieren werden de laatste twee seizoenen in november aangereden. (Tabel 5) Deze piek in november deed zich niet voor in de voorgaande jaren.

Tabel 5: Valwild in het plangebied voor de categorie aanrijdingen met damherten per beheerperiode, uitgesplitst per provincie per maand voor de beheerperioden van 2016/2017 t/m 2018/2019

Maand	Aanrijdingen met damherten 2016/2017			Aanrijdingen met damherten 2017/2018			Aanrijdingen met damherten 2018/2019		
	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
april	2	0	2	7	0	7	3	1	4
mei	2	0	2	4	0	4	0	0	0
juni	2	1	3	2	1	3	4	1	5
juli	0	1	1	1	0	1	5	0	5
augustus	7	0	7	1	1	2	1	0	1
september	2	0	2	3	0	3	0	0	0
oktober	4	0	4	4	0	4	1	1	2
november	1	8	9	6	3	9	8	3	11
december	2	1	3	7	0	7	2	0	2
januari	5	0	5	5	0	5	5	0	5
februari	3	0	3	9	0	9	3	0	3
maart	4	1	5	6	0	6	7	1	8
Totaal	34	12	46	55	5	60	39	7	46

Gedurende de beheerperiode 2018/2019 zijn er in het hele plangebied 36 damherten geregistreerd als overig valwild. Dit zijn dieren die dood zijn gegaan door andere oorzaken dan beheer of aanrijdingen. De meeste dieren (32 van de 36 stuks) zijn in Noord-Holland aangetroffen. Ten opzichte van het voorgaande beheerjaar zijn er 10 dieren minder geregistreerd in deze categorie. Het aantal gestorven damherten ligt hoger dan hier staat weergegeven omdat er jaarlijks dieren sterven die nooit gevonden worden. (Tabel 7)

Tabel 6: Overig valwild damherten in het plangebied per beheerperiode, uitgesplitst per provincie per maand voor de beheerperioden van 2016/2017 t/m 2018/2019

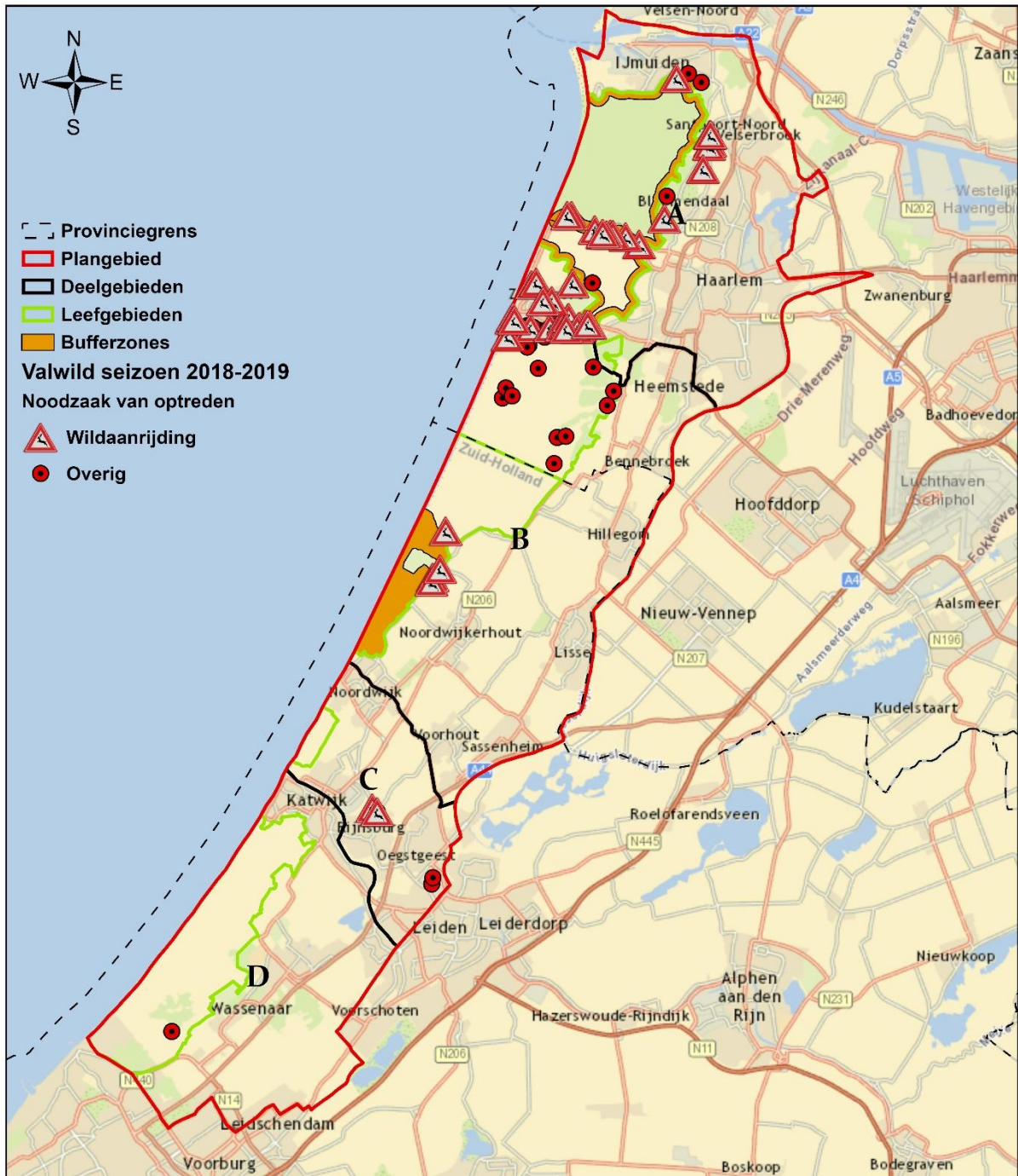
Maand	Overig valwild damherten 2016/2017			Overig valwild damherten 2017/2018			Overig valwild damherten 2018/2019		
	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
April	0	0	0	3	0	3	1	0	1
Mei	0	0	0	2	0	2	1	0	1
Juni	1	0	1	14	0	14	8	0	8
Juli	0	0	0	3	0	3	1	2	3
Augustus	1	0	1	0	0	0	1	0	1
September	0	0	0	1	0	1	0	0	0
Oktober	0	0	0	1	0	1	0	0	0
November	4	0	4	4	0	4	1	0	1
December	1	0	1	8	0	8	3	0	3
Januari	32	0	32	3	0	3	5	0	5
Februari	95	1	96	1	0	1	7	1	8
Maart	102	1	103	6	0	6	4	1	5
Totaal	255	2	257	46	0	46	32	4	36

Tabel 7: Totaal van het valwild in het plangebied per provincie, per beheerperiode

Valwild	Noord-Holland	Zuid-Holland	Totaal
Totaal valwild 2016/2017	255 + 34 = 289	12 + 2 = 14	303
Totaal valwild 2017/2018	55 + 46 = 101	5 + 0 = 5	106
Totaal valwild 2018/2019	39 + 32 = 71	7 + 4 = 11	82

Locaties valwild

De meeste aanrijdingen vinden plaats langs de wegen ten westen van Haarlem en Heemstede. De N200 en N201 zijn de voornaamste wegen waar damherten op worden aangereden. Ook in Zandvoort zijn er een aantal aangereden. Overig valwild lijkt zich langs de randen van de leefgebieden te concentreren. Ten zuiden van Zandvoort zijn deze beheerperiode de meeste damherten in de categorie Overig valwild geregistreerd. Opvallend is dat er in het Zuid-Hollandse deel van de Waterleidingduinen geen damherten zijn geregistreerd onder Overig valwild. (Afbeelding 1 & Bijlage 1)



Afbeelding 2: Valwildkaart damherten met daarop aanrijdingen en overig valwild. Beheerperiode 2018/2019

4. Getaxeerde landbouwschade

Tijdens de beheerperiode 2018/2019 zijn er in Noord- en Zuid-Holland geen landbouwschades getaxeerd die veroorzaakt zijn door damherten.²

5. Schade aan flora en fauna

Ondanks het beheer blijft het aantal damherten de komende jaren nog hoog. Op basis van de oorspronkelijke capaciteitsinschatting zou de streefstand begin 2021 bereikt kunnen zijn. In de praktijk is het actief beheer als gevolg van juridische procedures een jaar later dan oorspronkelijk gepland goed van de grond gekomen.

Herstel aan flora en fauna zal naar verwachting tijd kosten en niet meteen aantoonbaar zijn. Om hier in de toekomst uitspraken over te kunnen doen is er monitoring ingericht, deze monitoring bestaat uit de volgende lopende onderzoeken:

1. Reguliere monitoring in het kader van (nationale) Netwerk Ecologische Monitoring (NEM) en het Natura 2000 beheerplan Kennemerland Zuid wordt voortgezet. In dit kader is in de periode 2016-2018 een uitgebreide florakartering uitgevoerd (Oosterbaan e.a. 2018a) . Daarnaast is in dezelfde periode een nieuwe vegetatiekaart van de AWD gemaakt (Oosterbaan e.a. 2018b).
2. Momenteel wordt monitoring opgezet voor nog te plaatsen grote exclusies, waarbinnen onderzoek wordt gedaan aan flora/vegetatie en kleine fauna (bloembezoekende insecten, sprinkhanen, mieren, bodemfauna).
3. In 2020 wordt het onderzoek uit 2015 (staat beschreven in het FBP) herhaald (voor zover zinvol). Daarvoor zijn monitoringsprogramma's uitgezet in samenwerking met de landelijke kennisinstellingen.
4. De Vlinderstichting heeft al een tussentijdse update gemaakt: Wallis de vries, 2017.
5. Waternet blijft zelf onderzoeken uitvoeren naar de effecten van damherten; rapporten zijn te vinden in het damhertendossier.
6. Van Til heeft een analyse uitgevoerd van de ontwikkeling van de vlinderstand in enkele binnendingraslanden van de AWD.
7. Monitoring/onderzoek is in gang gezet naar dagvlinders, vogels (o.a. nachtegalen). Ook worden planteninventarisaties nader geanalyseerd.
8. J. Mourik heeft een analyse gemaakt van floragegevens. Mourik (2017) .
9. Noordzij & Van der Spek (2016) hebben onderzocht wat het effect is van damherten op nachtegalen.

Recente publicaties: (o.a. te vinden op <https://awd.waternet.nl/beheer/projecten/dossier-damherten/>)

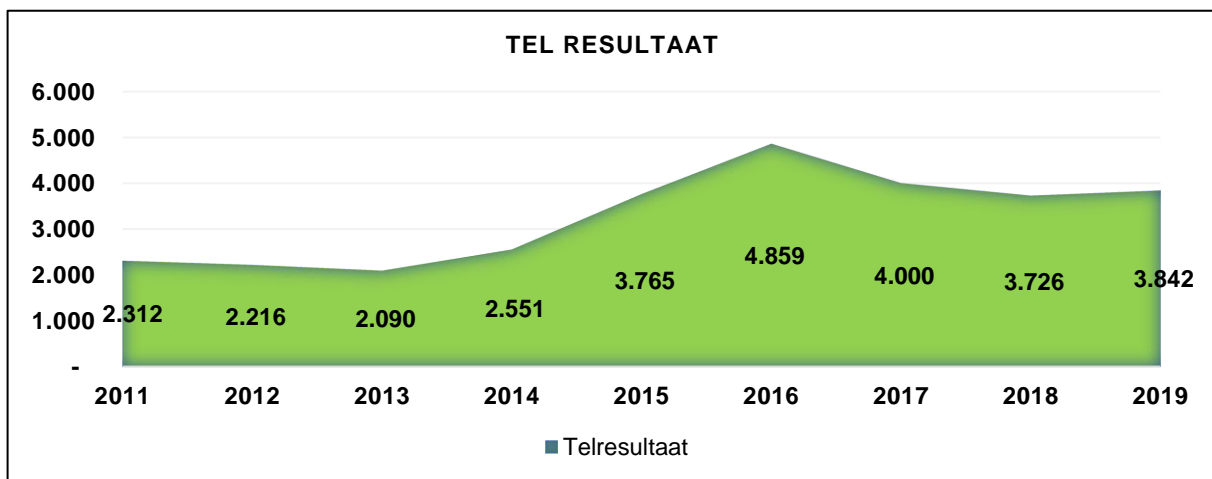
1. Wallis de Vries, M., J. Mourik, B. Odé, V. Kalkman, H. Hollander & D. Bekker, 2016. Hoe damherten de duinen veranderen, effecten op flora en fauna. Vakblad Natuur, Bos, Landschap
2. Wallis de Vries, M. mmv J. Mourik, 2017. Effecten van damherten op bloemen en vlinders in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Rapport Vlinderstichting nr VS2017.008, Wageningen.
3. Noordzij, N. & V. van der Spek, 2016. Hebben damherten invloed op de nachtegalenstand? Vergelijkend onderzoek in de Waterleidingduinen. De Fitis 52,4: pp 8-13
4. Van Til, M. 2019. Dag vlinders van de binnendingraslanden van de AWD. Notitie Waternet, Amsterdam.
5. Mourik, J., 2015. Bloemplanten en dagvlinders in de verdrinking door toename van Damherten in de Amsterdamse Waterleidingduinen. De Levende Natuur 116, pp. 185-190
6. Mourik, J. 2017. Damherten en de flora Amsterdamse Waterleidingduinen. Tussen Duin & Dijk 3, pp. 4-7
7. Oosterbaan, B, M. Langbroek & R. Sikkes (2018a) Florakartering Amsterdamse Waterleidingduinen, Boogkanaal en De Blink 2016-2018. Van der Goes en Groot, rapport 2018-10.

² (BIJ12-Faunafonds, 2019)

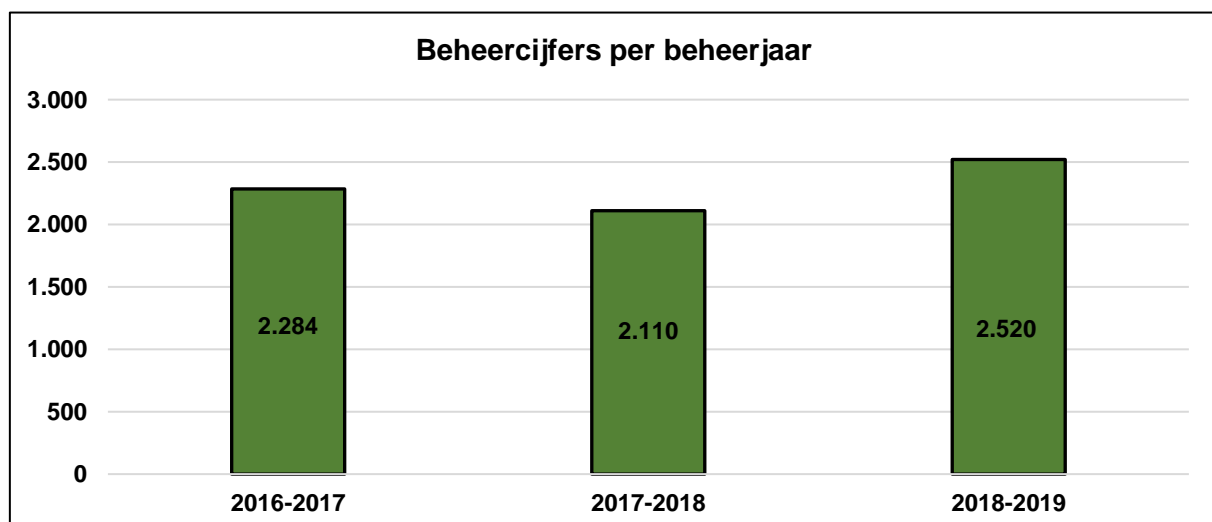
8. Oosterbaan, B, J. Mourik & R. Sikkes (2018b) Vegetatiekartering Amsterdamse Waterleidingduinen, Boogkanaal en De Blink 2016-2018. Van der Goes en Groot rapport, 2018-78.
9. Kooijman, A., C. Bakker & M. Nijssen, 2018. OBN-advies Natuurkwaliteit en PAS-herstelopgave in relatie tot reeds genomen maatregelen en de damhertenpopulatie in de Amsterdamse Waterleidingduinen (Kennemerland-Zuid). VBNE, Vereniging van Bos- en Natuurterreineigenaren, Driebergen.

6. Ontwikkeling populatie

Dat het beheer effect heeft op de aanwezige populatie is zichtbaar in de telresultaten. Vanaf 2011 worden de damherten in het plangebied jaarlijks geteld volgens een vastgesteld telprotocol. Uitgebreide verslagen van deze tellingen zijn op de websites van de FBE's te vinden. In 2016 werden er bijna 5.000 damherten geteld. Na de eerste beheerperiode daalde dit aantal naar 4.000. Het hierop volgende jaar was de daling minder sterk maar het getelde aantal damherten was toch bijna 300 dieren lager. Gedurende dat seizoen (2017/2018) zijn er ook 170 damherten minder geschoten dan het jaar daarvoor. De afgelopen beheerperiode (2018/2019) zijn de meeste damherten geschoten: 2.520 dieren, ruim 400 dieren meer dan het jaar daarvoor. De telresultaten van de telling uit 2019 ligt een fractie hoger dan 2018. Wat dit telresultaat voor effect heeft op de trend wordt pas duidelijk als er meerdere jaren aan de trend worden toegevoegd. (Afbelding 3 & 4)

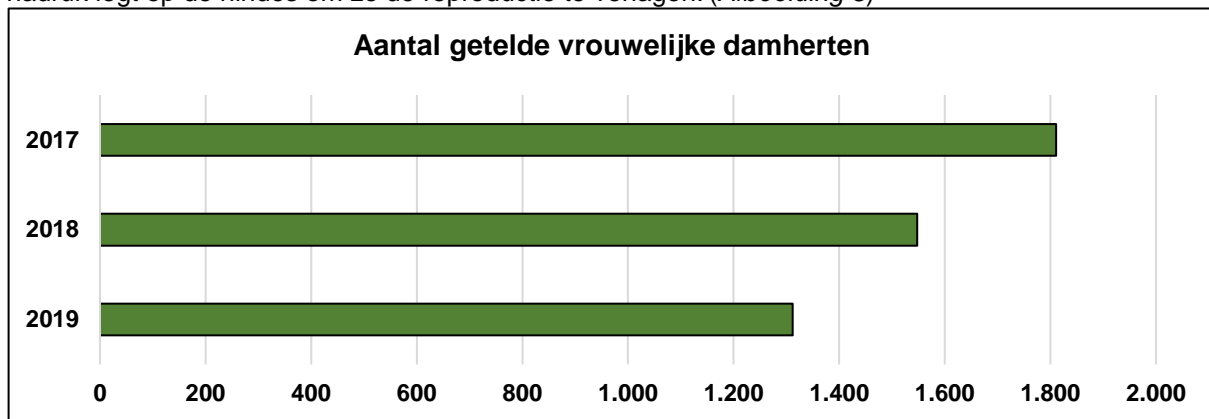


Afbelding 4: Telresultaten van de jaarlijkse damhertentelling in het plangebied



Afbelding 3: Beheercijfers per beheerperiode vanaf 2016/2017

Sinds 2016 worden er jaarlijks minder hinds geteld. Dit komt overeen met de beheeraanpak welke de nadruk legt op de hinds om ze de reproductie te verlagen. (Afbeelding 5)³



Afbeelding 5: Aantal getelde vrouwelijke damherten, inclusief smaldieren en kalf vr, tijdens de tellingen uit 2017, 2018 en 2019

Een telling van welk dier in de natuur dan ook, is altijd een momentopname. De werkelijk aanwezige populatie is dan ook zeker groter dan het aantal getelde damherten. Door ieder jaar volgens protocol, met dezelfde route (en bij voorkeur met dezelfde tellers) te tellen, is het mogelijk op basis van de gegevens van de minimaal aanwezige populatie van enkele jaren, de trend en populatiestructuur in te schatten. De reeds opgebouwde 'trend' van drie jaar is nog te kort om met zekerheid te zeggen dat de daadwerkelijke populatie is afgenomen. Wel zijn er in 2019 ruim 1.100 damherten minder geteld dan in 2016. (Telrapporten FBE Noord-Holland & FBE Zuid-Holland)

7. Conclusie & Aanbeveling

In het afgelopen beheerseizoen zijn 2.520 damherten geschoten. De nadruk van het beheer ligt op volwassen vrouwelijke dieren. Ruim 67% van het afschot binnen de leefgebieden betrof vrouwelijke damherten. Het overgrote aandeel van de geschoten mannelijke damherten binnen het leefgebied en de bufferzones zijn kalveren (resp. 508 van de 715). (Tabel 1 & 2) Dit heeft er mede toe geleid dat het aantal getelde hinds sinds 2016 met ruim 1.000 dieren is gedaald. Het komende beheerseizoen ligt de nadruk van het beheer in de leefgebieden weer op hinds en de bijbehorende kalveren. Alleen zo is de hoge reproductie te verlagen waardoor een populatiereductie sneller te realiseren is.

Buiten de leefgebieden worden voornamelijk mannelijke dieren geschoten. Dit komt doordat het juist de (jonge) mannelijke dieren zijn die de kerngebieden verlaten. Deze damherten worden geschoten om landbouwschade en aanrijdingen te voorkomen. Door het strakke beheer in deze gebieden zijn de laatste jaren geen tegemoetkomingen meer aangevraagd voor landbouwschade. Beheer in deze gebieden blijft nodig om ook de komende jaren de schade te voorkomen. De meeste damherten worden in deelgebied B geschoten en de piek van het beheer ligt van november tot en met maart. Buiten deze maanden wordt er alleen beheerd in de bufferzones en buiten de leefgebieden.

(Afbeelding 1)

Afgelopen beheerseizoen zijn er 46 aanrijdingen met damherten geweest. 39 van de aanrijdingen vonden plaats in Noord-Holland, voornamelijk langs de wegen in/rondom de leefgebieden. De overige 7 aanrijdingen waren in Zuid-Holland. Ook deze aanrijdingen liggen voornamelijk in/rondom de leefgebieden te liggen. Sinds beheerseizoen 2016/2017 is er in november een piek in de aanrijdingen. Dit patroon is echter niet zichtbaar in eerdere jaren. (Tabel 5 & afbeelding 2)

De reeds opgebouwde 'trend' van drie jaar tellingen is nog te kort om met zekerheid te zeggen dat de daadwerkelijke populatie is afgenomen. Wel zijn er in 2019 1.000 damherten minder geteld dan in 2016.

³ In 2016 werden kalveren nog niet op geslacht aangesproken. Hierdoor is het aantal vrouwelijke dieren uit 2016 moeilijk te vergelijken met latere jaren. Ter illustratie: In 2019 behoren 13% van de getelde vrouwelijke damherten tot de kalveren.

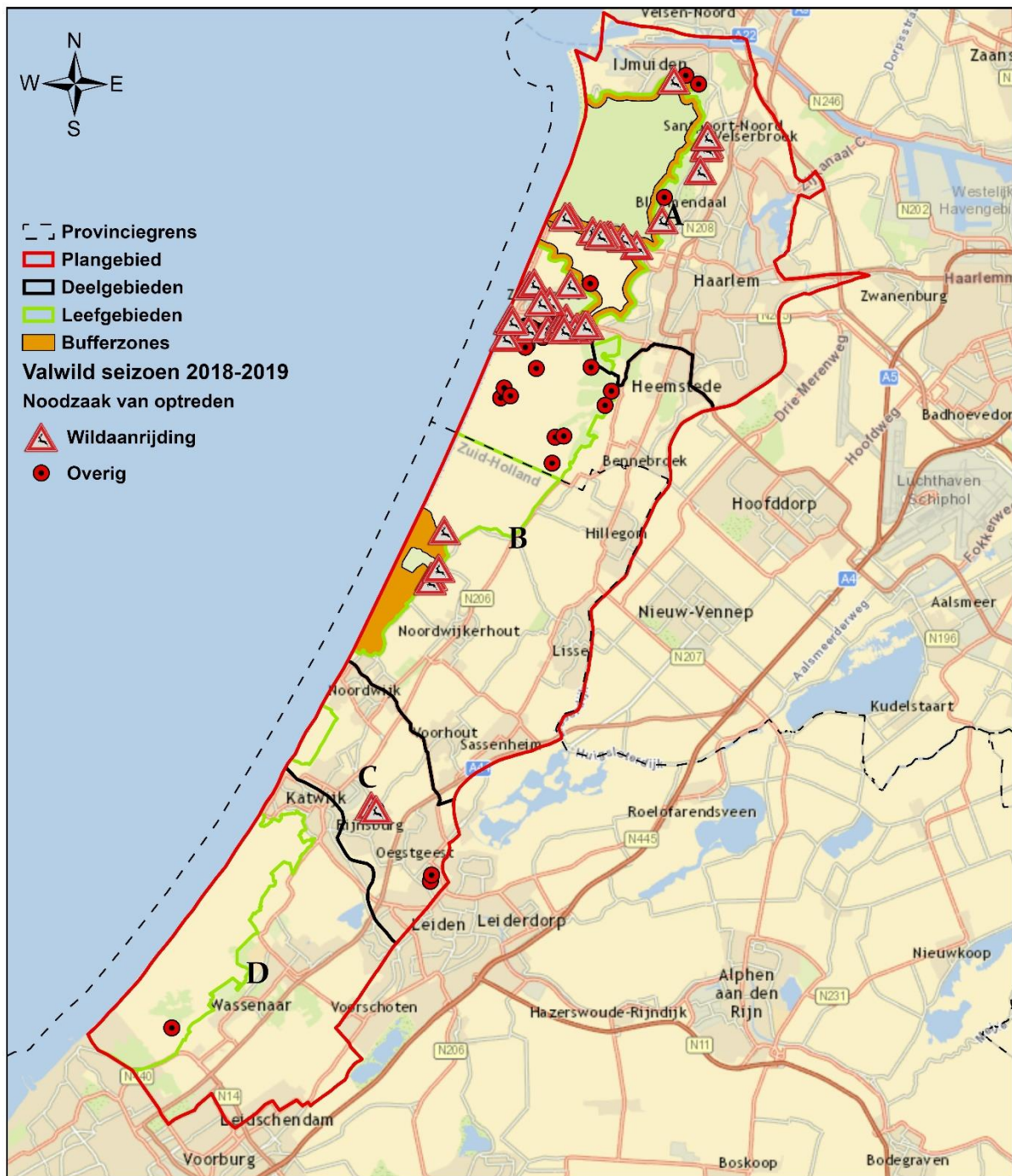
Verwijzingen

BIJ12-Faunafonds. (2019, 09 05). Pleio Faunaschade Provincies. *Faunaschade Provincies*. BIJ12 - Faunafonds.

Alle voorgaande tel- en beheerrapportages zijn te vinden op <https://www.fbezh.nl/pagina/telrapporten>

Bijlage

Valwildkaart Noord- en Zuid-Holland damherten beheerseizoen 2018/2019



0 3,75 7,5 15 Kilometers

Faunabeheereenheid Zuid-Holland



Esri Nederland, Streetmap Premium for ArcGIS, HERE, Community Maps Contributors

Datum: 9-9-2019